N°. 13. Donderdag 27 Maart 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD” HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Het Internaat der Buitenzorgsche Kartinischool.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord (K.W. 6 Maart j.l. No. 10)	*f* 65.—
R. L., Groningen	„ 2.—
N. N., Haarlem	„ 25.—
	f 92.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

De Spaansche Influenza in Nederl. Oost-Indië.

Meerdere malen trof ik, o.a. in de *N. R. Ct.*, berichten aan betreffende de in Nederlandsch-Indië geheerscht hebbende z.g. „Spaansche influenza”. Deze berichten getuigen veelal van de meening, als zou de Indische regeering te kort zijn geschoten in de vervulling van haar plicht ten aanzien van de bestrijding dezer epidemie.

Zij, die de Indische regeering van nalatigheid in dezen zouden willen beschuldigen, schijnen niet te beseffen, hoe buitengewoon onbillijk zij zijn.

Dat Kamerleden een stel vragen aan den Minister voorleggen, waaruit in ieder geval van bovenaangeduide meening wordt uitgegaan, is voor mij, die Indië van zeer nabij en tot op heden ken, in hooge mate hinderlijk. Met een gevoel van wrevel heb ik dan ook kennis genomen van de schriftelijke interpellatie ter zake van een onzer Kamerleden.

Daarbij komt weer eens de in-treurige toestand aan het licht, dat in onze Tweede Kamer zoo weinig plaatsen bezet zijn door mannen, die ons Indië (wel te verstaan: het Indië van t h a n s!) kennen door aanschouwing; aan die ongelukkige omstandigheid schrijf ik toe, dat niet in de eerste plaats de zaken van het hoogste belang de noodige aandacht hebben en dat aangelegenheden naar voren worden gebracht, die op het derde of vierde plan dienden te komen; zaken, die den promotor er van een schijn van interesse voor onze Oost-Indische bezittingen verleenen.

Zoodanig beschouw ik ook de bovenbedoelde interpellatie. Ze is bovendien niet op haar plaats, wijl (afgescheiden van de bedoeling, die het geachte Kamerlid er mee beoogde) de indruk wordt gewekt, als zou de Indische regeering niet haar volle aandacht hebben voor een zoo gewichtige aangelegenheid, als de medische verzorging van haar onderdanen.

De onjuistheid dier meening zal ik trachten aan te toonen aan de hand van feiten, die ik ken als 't gebeuren vlak om mij heen; die ik heb waargenomen, als toeschouwer en als betrokkene beide.

Die feiten betreffen de epidemie der Spaansche influenza op Zuid-Celebes, waar deze ziekte bijzonder hevig heeft gewoed.

Vooraf een korte inleiding:

Ons uitgestrekt gebied in Nederlandsch-Oost-Indië bezit een korps van medici, dat te splitsen is in 3 catagorieën.

1°. de militaire artsen :
zij zijn in de eerste plaats bestemd voor de militairen, doch zij oefenen voor een deel ook civiele practijk uit.

2°. de civiele geneesheeren;
zij zijn aangewezen voor de verzorging der niet-militairen en worden aangesteld door de overheid;

3°. de particuliere geneesheeren;
deze hebben zich in Indië gevestigd, geheel voor eigen rekening, en zijn uit den aard der zaak zoo goed als uitsluitend ter beschikking van de meergegoeden;

4°. de Indische (en Inlandsche) artsen;
voor zoover zij zich niet gevestigd hebben als de geneesheeren, sub 3°. bedoeld, zijn zij aangewezen als hulp aan de artsen, bedoeld sub 1°. en 2°. hierboven.

Het geheele aantal is niet groot, veel te klein zelfs, maar aan het ontbreken van een grooter aantal heeft de regeering weinig schuld: de kleine (— in aantal — bedoel ik) Nederlandsche natie is nu eenmaal niet in staat, zoo'n reusachtig gebied op den duur te voorzien van de benoodigde geschoolde krachten op allerlei gebied. Hoe het ook zij, men heeft 't feit te aanvaarden, dat het aantal medici werkelijk zeer gering is. Door een met juistheid uitgevoerde dislocatie der aanwezige medische krachten heeft men bereikt, wat te bereiken is. Als men niet *overal* het gestelde doel: de medische en hygiënische verzorging der 60 millioen bewoners van Insulinde bereikt, dan is dit noch te wijten aan den ernst der overheid, noch aan de onvoldoende plichtsbetrachting van het korps medici; daarvoor zijn dan andere factoren aan te wijzen, zooals *bijv.* de totale afwezigheid van eenig begrip van hygiëne bij 95 pCt. der bevolking en de schreeuwend ellendige woningtoestanden.

Van het aantal in Indië aanwezige medici heeft Zuid-Celebes het deel, dat dit gewest toekomt.

In het begin van November openbaarde zich, in de eene plaats na de andere, eén ziekte, die het kenmerkende verloop had van wat men noemt de „Spaansche influenza”.

De ziekte breidde zich *binnen enkele dagen* zoo sterk uit, dat van een paniek mag worden gesproken. Tusschen 4 en 24 November werd van Makassar's bevolking (± 26.000 zielen) 60 pCt. aangetast. Het sterftelijstje, dat dagelijks werd gepubliceerd, gaf in die dagen ongeveer de volgende cijfers te zien: 40, 45, 60, 80, 95, 105, 110, 110, 115, 125, 125, 135, 120, 100, 80, 60, 35, 35, 25, 15. Binnen één maand was 6 pCt. van Makassar's bevolking gestorven. Dit waren meerendeels Inlanders, doch ook onder Europeanen kwamen veel sterfgevallen voor, pCt's-gewijs zeker niet veel minder.

Laten we aannemen, dat er dagelijks 1000 personen (alleen ter hoofdplaats Makassar) ziek lagen; de zorg daarvoor was opgedragen aan:

1°. de militaire artsen (1 dir. off. v. gez. + 2 off. v. gez.);
2°. 3 Europ. particuliere geneesheeren;
3°. 1 (één) Inlandsch arts.

Nu bedenke men, dat de 3 Europeesche geneesheeren voornamelijk gegoede Europeanen en Chineezen en/of Inlanders hadden te behandelen en dat de andere doctoren voor de overige bevolking hadden te zorgen!

De beide mil. artsen, bijgestaan door den Inl. arts, hadden in die dagen naar schatting ± 800 patiënten dagelijks te verzorgen!

Op een dergelijke uitzetting van den geneeskundigen arbeid was de medische dienst natuurlijk niet voorbereid en dat zoodoende aan velen bijstand en vooral medisch advies niet door den geneesheer persoonlijk kon worden verstrekt, is licht te begrijpen. Waar vaststaat, dat nà het doorstaan der ziekte, de vatbaarheid voor acute longontsteking uiterst groot is, vooral voor slecht doorvoede individuen, als Inlanders meestal zijn, is tevens gemakkelijk in te zien, dat het aantal sterftegevallen onrustbarend groot m o e s t worden.

Zooals gezegd, waren de geneesheeren niet bij machte aan iederen patiënt voortdurend de noodige aandacht te schenken, terwijl samenbrenging in het hospitaal al evenmin mogelijk was. In dit gemis werd op een — boven mijn lof ver verheven — wijze voorzien door het Binnenlandsch Bestuur. De Gouverneur, de heer Frijling, stelde een reeds lang voorbereide tournée uit, teneinde in het centrale Makassar beter voor ieder bereikbaar te zijn. Zelf ziek zijnde, zat dit bestuurshoofd van des morgens vroeg tot 's avonds laat op zijn Bureau, gereed om beslissingen te nemen, waar de toestand onmiddellijk ingrijpen noodig maakte.

Telegrafisch werd verzocht om meerdere geneeskundigen; deze kwamen echter pas later, nadat eenige geneesheeren op Celebes aan de griep waren gestorven: op Java waren ze niet minder noodig.

De werkkring der aanwezige medici werd zoodanig uitgebreid, dat een grooter aantal streken en bevolkingscentra bereikt konden worden.

Voor plaatsen, die niet geregeld bereikt konden worden, werden pakketten met medicijn, voorzien van gebruiksaanwijzing, klaargemaakt en aan de betrekkelijke bestuurshoofden ter distributie verzonden.

Kortom: er werd gedaan wat mogelijk was om de zieken te helpen; menschelijkerwijze gesproken is a a n a l l e s gedacht; moeilijk zal 't wezen, voor Zuid-Celebes eenig verzuim aan te wijzen in zake het gebruik van het aanwezige en bereikbare hulpmateriaal.

Ten slotte wil ik nog, door een geval aan te halen, een kijkje geven op de tragische toestanden, die de ziekte schiep, als gevolg van de beperkte verkeersmiddelen.

Te Baoe-baoe (eiland Boeton) was gevestigd de mil. arts Dr. L. Deze stierf tengevolge van uitputting en overspanning bij de behandeling der zieke Boetonneezen. Diens vrouw, eveneens arts, werd daarna aangegrepen door een toestand van overspanning, die men zou kunnen aanduiden met den term „influensaphobie". Ze was niet in staat, haar huis te verlaten.

Ondertusschen stierven de inwoners bij 10-tallen. De boot bracht eenige dagen d a a r n a het bericht van den geschetsten toestand te Makassar; onmiddellijk werd Dr. B. van Makassar naar Boeton gezonden, hoe moeilijk hij ook op M. gemist kon worden.

Ik bezit nog feitenmateriaal om minstens even tragische tafereelen te schetsen. Ik wil 't bij dit eene laten, wijl 't mij slechts te doen is, om aan hen, die wat vlug klaar staan met hun oordeelvellingen, een beeld te geven van de enorme moeilijkheden, waarmee men op bijna elk gebied te kampen heeft in ons Indië.

De sterfte is inderdaad ontzettend geweest; een verwijt wegens te kort schieten verdient echter nòch de Indische regeering, nòch de medische dienst.

Het optreden der epidemie was iets buitengewoons, over de geheele wereld; iets, dat men niet heeft kunnen voorzien, waartegen men dan ook van te voren geen maatregelen heeft kùnnen nemen.

Dat juist op Celebes (en in Indië) onder de Inlanders de sterfte zoo groot was, moet worden toegeschreven aan:

1°. het ontbreken van begrippen van hygiëne, gevolg van gebrekkige ontwikkeling in 't algemeen;
2°. de eigenaardige omstandigheden, dat nà 't eindigen der koortsverschijnselen de vatbaarheid voor acute longontsteking zoo groot is;
3°. den geprononceerden tegenzin bij den Inlander om zich te onderwerpen aan onze geneesmethode;
4°. het geringe weerstandsvermogen, gevolg van ondervoeding en ongeregelde levenswijze.

Ten bewijze, dat, waar de 4 genoemde ongunstige factoren niet bestaan, daar ook de sterfte geringer is, moge dienen, dat aan de opleidingsschool te Makassar van de 114 interne leerlingen, waarvan er 85 werden aangetast, er g é é n is gestorven, terwijl 2 van hen, die door toevallige omstandigheden buiten het internaat werden verpleegd, beiden stierven.

F. B. SANDERS.

Losse Opmerkingen.

I.

Divide et impera?

Het „Kol. Weekblad" van 6 Maart „genoot" ik aan boord van het trotsche zeekasteel „Jan Pieterszoon Coen". Het „Nederlandsche" prachtschip!

De vaderlandsche kust gleed langzaam voorbij aan den horizon; wazig en langzaam......

* * *

Aan het adres van den heer Oei Kiauw Pik, wiens stuk ik met aandacht en met instemming las en die mij even aan mijn „bezitters"-ooren dacht te trekken, zou ik het volgende willen opmerken:

Ik voelde op het congres in U een tikje van Chineesch imperialisme, evenals ik in Jonkman eventjes den „bezitter" om het hoekje zag gluren.

En nū riposteert U, door mij voor te stellen als hebbende naar U geluisterd met subjectieve bezitters-ooren!

't Is handig gevonden! Accoord. Deze slag was aan U.

Maar ik stel U voor om aan Jonkman en aan de Indonesiërs en Chineezen — U moogt ze zèlf aanwijzen, zoovéél U wilt — af te vragen: of ze Uw prik gerechtvaardigd achten, m. a. w. of mijn gevoel mij bedrogen heeft?

Ik wacht vol gerustheid Uwe publicatie af, waarin U mij de stemmen zult mededeelen: zóóveel „ja", zóóveel „neen".

En dan beloof ik U, dan voeg ik mij naar de meerderheid.

* * *

Den heer Sim Ki Ay, die de redactie verwijt, dat zij divideerend werkt, zij het mij vergund mede te deelen, dat ik van tegenovergestelde opinie ben.

Eene vereeniging, eene redactie, die stukken opneemt als het Uwe, als dat van Oei K. P. en anderen, naast stukken van andere strekking, zulk een vereeniging, zoo'n redactie verdient „andere" appreciatie.

Referte het stukje van den heer Baelde, die iets in mij deed opkomen als de verzuchting „eindelijk....".

* * *

Aan redactie en lezers, en speciaal aan de Indonesische lezers, een hartelijk vaarwel!

En...... tot weerziens!

H. J. VERMEER.

Noordzee, 9 Maart 1919.

Chineesche en Japansche Kunst.

Op Zaterdag 22 dezer hield de heer A. T. A. Heijting, voor de „Indische Vereeniging" en de „Chineezen Vereeniging", een voordracht over de Chineesche en Japansche kunst, verduidelijkt door een uitgebreide collectie houtsneden, schilder- en teekenstukken.

Spreker vond het jammer, dat de inderdaad schitterende Oostersche kunst nog zoo weinig waardeering genoot, dat er eigenlijk onder de Westerlingen niet één werkelijk deskundige was van de Chineesche en Japansche beeldende kunst, terwijl in het Oosten zelf men nog slechts korten tijd bezig is met een ernstige bestudeering daarvan. China is b.v. een geweldige stapelplaats van kunst, maar het bezit geen enkel museum, zoodat er geen nationaal eigendom van kunstvoorwerpen is. Een begin van studie is mogelijk geworden, doordat buitenlandsche musea vele Chineesche werken bezitten. Maar de omvang van het geheele materiaal is zoo geweldig groot, dat er wel een paar eeuwen zullen verloopen, eer het mogelijk zal zijn een objectief beeld te geven van de Chineesche schilderkunst tot 1900.

In Japan staat men er iets beter voor, dank bij den Amerikaanschen kunstminnaar Fenollosa, die voor de Japansche kunst ongeveer hetzelfde pionierswerk heeft verricht, als Winchelmann voor de Hellensche. Omstreeks 1878 kon men te Tokio de meesterwerken der groote Kano-schilders voor een appel en een ei koopen, en Fenollosa verwierf uit de verzamelingen van de door de burgeroorlogen verarmde aristocraten menig schitterend werk, o.a. het beroemde zesdeelige „Matsuschima-scherm" van den grooten Korin en het „Adelaarsportret" van Kano-Utanosuki. Een van de grootste genieën, de 18e eeuwsche schilder Ohyo — nog wel het hoofd van de Maruyamaschool — was toen te Tokio geheel onbekend en de werken van de groote Chineesche meesters uit de Tang- (618—906) en de Sung- (956—1280) periode zouden, zonder de tusschenkomst van de laatste schilders der Kanoschool, als oude rommel verbrand zijn. Fenollosa is zelfs in Japanschen staatsdienst getreden, om dien toestand op kunstgebied te verbeteren. Hij organiseerde scholen en musea en genoot de groote eer den Kano-titel te verwerven, welke werd gegeven aan de groote meesters in de schilderschool. Fenollosa heeft een werk over de Japansche en Chineesche kunst geschreven, dat nu echter verouderd en vol fouten is, bij de raadpleging waarvan men zeer voorzichtig moet zijn, omdat de schrijver een groote haat koesterde tegen het Confusianisme en alles van Kano-standpunt beschouwd heeft.

De bestudeering van de Japansche schilderkunst wordt zeer bemoeilijkt, doordat vele schilders telkens een anderen naam aannamen, soms wel zeven of acht, terwijl daarentegen verschillende anderen — vaak uit verschillende tijden — denzelfden naam aannamen. Ook is bij het determineeren van schilderijen een eigenaardige moeilijkheid, dat het copieeren van Japansche schilderwerken, dat in eens in onherroepelijke lijnen met waterverf is neergeschreven op zijde of papier, alleen al zoo het kunstenaarschap van den copijst bewijst, dat hij het oorspronkelijke tot een „vrije vertaling" kan vervormen, zoodat de copieerkunst vele nieuwe meesterwerken deed ontstaan.

De Chineesche en Japansche schilderkunst is ontstaan uit de calligrafie en is daarmede eng verbonden gebleven. Een groot calligraaf geldt bij deze volken evenveel als een groot schilder. Dichters waren schilders, schilders waren dichters. De lijn van Li Lung Mien, een der grootste schilders der wereld, is een volkomen calligrafie. Daar schriftteekens symbolen waren, werd hierdoor ook het sybolisch karakter der Oost-Aziatische schilderkunst zeer bevorderd en ook het rythmisch architectonische in de hand gewerkt. De kunst bleef, ondanks de groote gave van de Aziaten voor kleurenharmonie, in de eerste plaats lijnenkunst.

De kunst in China en Japan heeft vrijwel alle stroomingen gekend, welke ook de Europeesche kunst hebben beïnvloed, zelfs het kubisme — te vinden in sommige teekeningen van Hokusai —, maar deze stroomingen hebben zich gemanifesteerd in een kunst, welke, is gebleven die van het platte vlak, van de styleering, in 't algemeen kristaliseering, zoodat ze tegen-

over de Westersche kunst dikwijls komt te staan als poëzie tegenover proza.

De Oostersche kunstenaars beschikken over een verbazingwekkende kennis van de natuur, welke ze gebruiken als medium voor de ontvangen schoonheids- en zielsaandoeningen. De Oostersche kunst is over het algemeen aristocratischer, gevoeliger en intelligenter dan de Westersche. Ook de drang naar verhevenheid is bij den Oosterschen kunstenaar grooter dan bij den Westerschen.

Het kenmerkend onderscheid tusschen de Chineesche en de Japansche kunst is, dat de eerste meer rust verstoort en minder individualiteit, meer wijsgeerigheid en minder actie, meer classiek en minder romantiek. De individualitistische geest van Japan en zijn uiterlijke elegantie spreken meer tot den Westerling dan de Chineesche kunst met haar stille ingetogenheid en onwereldsche strengheid. Doch juist in de meer onnavolgbare en ondoordringbare grootheid van de Chineesche kunst ligt een aansporing om zich meer met haar bezig te houden. Een werk als de Tao der vrouwen, waarschijnlijk uit de Ming-periode (1368—1644), dat volgens een schilder niet op aarde maar in den hemel is gemaakt, bewijst voldoende, wat kon gepraesteerd worden in een tijd, welke misschien geen stormende genieën kende, doch waarin meer contemplatieve naturen hun gemoed in volheid konden uiten.

De heer Heyting maakte met zijn hoorders een ronde langs de verschillende tentoongestelde stukken en wees daarbij op de vele schoonheden.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Regeeringssteun aan nijverheids-ondernemingen.

„De Regeering gaat zich begeven op een gebied waar ongetwijfeld elkeen Haar met vreugde begroeten zal, dat der nijverheidsbevordering", aldus het *Bat. Nbl.*:

„Maar het is een moeilijke sfeer van overheidszorg. Met bewustheid dienen de groote lijnen in het oog gevat, waarlangs men de oeconomische structuur van Indië door industrialisatie wil versterken en verbreeden."

Het nijverheidsprobleem is voor de overheid bovenal een sociaal-technisch vraagstuk, d. w. z. het heeft een sociale zijde en een technische, die beide goed doordacht moeten worden, want faalt men in een van beide, dan faalt men vermoedelijk in het geheel."

De vrees, in den Volksraad geuit, dat de gelden meer ter bevordering van de Europeesche dan van de Inlandsche industrie zouden besteed worden, is ongegrond, daar geen onderscheid tusschen beide gemaakt zal worden.

Het *Bat. Nbl.* meent, dat de tijd nog niet gekomen is, om te vragen welke criteria zullen worden aangelegd, welke verbanden tusschen nijverheid en cultuur bevorderd, welke modelfabrieken moeten worden opgericht, welke mate van inmenging in de bedrijfsleiding en loonpolitiek de Regeering zich zal veroorloven.

Wat wel noodig is, is een inventarisatie der bestaande nijverheidsondernemingen, terwijl ook de organisatie van het nijverheidscrediet onder het oog gezien moet worden.

De zorg van de overheid voor de nijverheid kan zich bewegen in twee richtingen, n.l. in die van het verstrekken van technische voorlichting door middel van nijverheidsconsulenten, laboratoria, modelfabrieken, doorloopende tentoonstellingen enz. en in die van het verstrekken van crediet door nijverheidscredietbanken, deelneming, premies, enz.

Wat zal men in Indië doen? Zal men daar aan de nieuwe afdeeling Nijverheid èn technische voorlichting èn credietorganisatie overlaten?

Dat zou een groote fout wezen, daar men van den chef dier afdeeling onmogelijk kan vergen, dat hij behalve leider van een laboratorium ook leider van een bank zou zijn.

Heeft men bij het Dept. van L. N. H. een grondslag voor de noodige wetenschappelijke en technische instellingen, bij de Centrale Kas heeft men hetzelfde voor de vereischte credietverleening. In samenwerking met de volks- en afdeelingsbanken kan dit laatste instituut de participaties, credieten, premies, enz. financieren, welke door het Gouvernement worden verstrekt. In het laatste verslag van het volkscredietwezen kan men lezen, hoe reeds verschillende volks- en afdeelingsbanken bedrijfscoöperaties steunen.

Genoemde banken hebben ervaring verkregen van Inl. credietwezen en credietwaardigheid van bedrijven in hun afdeeling. Zij kunnen gemakkelijk de credietnemers controleeren, met raad en daad bijstaan, hun bedrijf financieren en administreeren voor zoover dit door de crediteuren gewenscht wordt.

Wie de verhouding tusschen het Dept. L. N. H. en het Volkscredietwezen kent, wie weet, dat de pannen- en steenbakkerijen te Paree in Kediri gefinancierd worden vanuit Buitenzorg in plaats van door de afd.-banken in dat gewest, die kan niet het volle vertrouwen hebben in de samenwerking tusschen de afd. Nijverheid en de Centrale Kas.

Toch kan het niet wenschelijk zijn te komen tot twee credietinstellingen, waarbij de Inlander leenen kan.

Waar het Volkscredietwezen bezig is zich los te maken van het B.B., en zich ontwikkeld heeft tegen alle theorie in, is het wenschelijk de volks- en afdeelingsbanken te ontwikkelen tot zuiver oeconomische en commercieele instellingen, zij het dan met sociaal besef beheerd.

Een kundig, goed gesalarieerd administrateur moet de macht krijgen om alle zaken snel af te doen onder hoogere, deskundige leiding, doch moet onttrokken worden aan het toezicht van een college goedwillende, doch ongeschoolde dilettanten, ook al zijn dat de notabelen van een kleine binnenplaats. Het bestuur worde teruggebracht tot een raad van advies, waarin een meer democratische vertegenwoordiging van den particulieren middenstand behoort, die de credietbehoeften van de bevolking het best kan beoordeelen.

„Door de noodzakelijke scheiding tusschen politie en crediet en tusschen fiscus en spaarder, alsmede door de democratiseering van het bestuur en de grootere zelfstandigheid, dus door het sneller zaken doen van de bankleiding, zal ongetwijfeld het vertrouwen der bevolking in deze credietinstellingen toenemen."

In verband met het bovenstaande lijkt het wenschelijk het credietwezen los te maken van het Dept. B.B. en het te verbinden aan dat van Landbouw.

Later zal dan kunnen blijken, of het ook geschikt gemaakt zal kunnen worden voor het groot-industrieel crediet.

Ras „criterium" en onderwijs „egaliteit".

Wat een kolommen in dagbladen zijn er niet vol geschreven over de gelijkstelling van het onderwijs en alles wat daarmee verband houdt. Alle groote Indische bladen wijdden er meer of minder lange artikelen aan. Ofschoon het niet onmogelijk is, dat we enkele der belangrijkste zullen bespreken, indien niet andere zaken alweer zich opdringen, zoo willen we beginnen met de aandacht te vestigen op hetgeen van Inl. zijde in de *Java-Bode* daarover geschreven wordt.

K. wijst op de belangrijkheid der vraagstukken: opheffing van het rasverschil en gelijkwaardigheid van openbare en bijzondere scholen voor een land als Indië in de huidige tijdsomstandigheden, en hij meent, dat men de heeren Labberton en Bergmeijer dankbaar moest zijn, dat zij middels den Volksraad, niet alleen van de „vertegenwoordigers", maar ook van de Regeering een beslissing trachtten uit te lokken. De motie van den heer H. L. roert echter het rascriterium slechts aan op het gebied van het onderwijs en niet op dat van de politiek in het algemeen, terwijl uit de behandeling valt op te maken, dat de voorstellers tot de indiening kwamen door associatie-idee, practische gronden, radicale opruiming van alle criteria tusschen de bevolkingsgroepen en door het sentiment.

In de klachten, die de Eur. voorstellers onge-

twijfeld gehoord hebben over het bemoeilijken van de toelating van Inl. kinderen tot de Eur. lagere scholen zit eenige billijkheid, en die klachten zijn te begrijpen, als we opmerken, dat Europeesch onderwijs beschouwd wordt als de voornaamste, zoo niet de eenigste factor voor de opheffing van den Inlander in het bijzonder als van het Inl. volk in het algemeen.

,,Hoevele ouders waren en zijn er niet, die slechts over betrekkelijke middelen beschikken, hun kinderen op de Eur. school laten gaan, maar na schooltijd weder in Inlandsche kringen, en wat voor een milieu, vrij laten. De kinderen spreken slechts Hollandsch in de schooluren. Van Westersche vorming kon geen sprake wezen.''

Uit deze kinderen zullen geen krachtige, voor het eigen volk nuttige personen groeien. Schr. vergelijkt ze bij ,,een gekalkten bamboe-wand, die met een muur in de degelijkheid moet concurreeren.''

Hun, die van hun prilste jeugd onder Europeanen opgevoed zijn en de geheele Eur. school doorloopen hebben, komt het slikken der Westersche cultuur-kost niet ten voordeele aan hun toekomst.

Al heeft hun opvoeding door en tusschen Europeanen hen geschikter gemaakt voor de ,,struggle for life'' in de Indische maatschappij, al zullen ze eerder vatbaar zijn voor de kenmerkende Westersche eigenschappen: initiatief, energie en intellect, toch zal die eerste vorming hen als kinderen van een volk, van een ras danig schaden. ,,Zij zijn uit, of boven de Inl. Maatschappij gegroeid, zonder nochtans de Eur. Maatschappij te kunnen betreden. Zij hebben het beloofde Land van nabij gezien, en kunnen geen aanspraak meer maken op een eigen land. Beklagenswaardiger wezens zijn er niet.''

Schr. spreekt uit eigen ervaring. Op zijn 6de jaar op kostschool te Batavia geplaatst en later de H. B. S. bezocht hebbende, dwaalde hij al verder en verder af van de Inl. maatschappij, ,,en als we, na beëindigde studie, ons begaven in die maatschappij, waar we van onze kindsheid af vandaan werden gehouden, toen was het geen ,,geluk'' dat de rijkdom van Westersche beschaving ons bracht'', aldus Schr. ,,En in de struggle for life voelden we, dat we ondanks kennis en opvoeding in één zaak te kort schoten en dat is de wetenschap van onze eigen cultuur.'' Eerst later kwam Schr. èn door eigen sentiment èn door waarneming van het eens nagebootste ras tot inkeer.

,,Onze ouders mochten zich hebben uitgesloofd om hunne kinderen op de Eur. school te laten gaan van kind af, dus, om de eerste vorming op Eur. leest te schoeien, wij, en gelukkig velen met ons zullen ons voor onze kinderen ,,behelpen'' met onze ras- en cultuurscholen''.

Sch. vraagt geen opheffing van het rascriterium bij het toelaten op school, daar hij geen heil ziet voor zijn nageslacht in toelating tot de Eur. school. Wel vraagt hij gelijkwaardigheid van de Inl. lagere scholen met die der Europeanen. Die gelijkwaardigheid behoeft niet afhankelijk te zijn van den onderbouw onzer vorming, maar ze wordt verkregen door zich te houden aan het eigen goede en schoone van het ras-zelf.

Noch Westersche vorming, noch staatsbladige gelijkstelling brengt die evenwaardigheid, en door wanvorming van het kind wordt rassenhaat gekweekt.

Het staatsrechterlijk en politiek rascriterium beslaat een heel ander veld dan het cultureele en moreele.

Volgens Schr.'s meening bestaat er geen bezwaar tegen de gelijkwaardigheid van openbaar en bijzonder onderwijs.

,,Bij gebrek aan degelijke onderwijsinrichtingen voor en door ons opgericht, hebben wij onze jongere broers en zusters een bijzondere school doen bezoeken. Vanaf de laagste klasse tot aan de hoogste, hebben zij die school bezocht. Er was, ofschoon ze volgepropt werden met de Christelijke leer, geen haar op het hoofd, dat ook maar dacht aan de superioriteit van het Christendom.

,,Wij voor ons voelden geen seconde vrees, dat die peuters later een godsdienst zouden gaan aannemen, die niet die hunner ouders en voorvaderen was. Zij beschouwden het als een ,,vak'', even belangrijk of onbelangrijk als rekenen, Nederlandsche taal, e.d.''

,,Laat de zending propaganda maken voor het Christendom, de Mohammedaan zal er slechts wel bij varen. Niet door zijne opname in het eenige ware Geloof, maar door de meerdere kennis, die hij zal opdoen, en intuitief zal hij dan de Islam inzichzelf doen post vatten, hoe langer hoe hechter, al naarmate hij verzadigd wordt door het Christendom. En zoo denken wij ons het wakker worden van de Mohamedaansche geestkracht.''

De eisch van den heer B e r g m e ij e r beschouwt Schr. als een eisch van rechtvaardigheid, een rechtvaardigheid, die de Inlanders ook voor hun bijzondere scholen zullen eischen, als zij ze hebben. Maar het ontgaat hem, dat een neutrale school zoo verderfelijk zou werken op de cultuureenheid en hij besluit met de langzamerhand verouderende meening, dat godsdienst en wetenschap niet samen gaan.

Suriname.

Na zijn meening over de houding en de bevoegdheid der Koloniale Staten te hebben besproken, vervolgt Baron van Asbeck in zijne in ons vorig nummer besproken lezing aldus:

.......,,Daartegenover staat, dat Ministers en Kamerleden zich critiek veroorloven op houding en handeling der Staten, wat volkomen misplaatst is en vervreemdend werkt, ondanks alle gepraat over aankweeking van saamhoorigheid. Zoolang de Staten hun plicht doen, valt er niet te critiseeren. Evenmin is het dreigen met regeling bij K. B. op zijn plaats, noch het aandringen op wijziging van verordeningen vóór stilzwijgende goedkeuring aan de Kroon wordt voorgedragen. Er is een correct régime noodig, wil men van de Staten correctheid vergen. Buiten zulk een régime valt geheel en al een rede als het vorige jaar door den Minister van Marine bij de door hem waargenomen verdediging der Surinaamsche begrooting gehouden. Zij werd door de Staten beantwoord met ontslag en bloc, een demonstratie, die *allicht*, maar ook *alleen*, eenigen indruk zal maken als het oogenblik en het motief goed gekozen zijn.''

Baron van Asbeck meent, dat dit niet het geval was en dat een protest door ontslag en bloc beter op zijn plaats zou geweest zijn bij de regeling van het octrooi der Surinaamsche Bank bij Kon. Besluit. Er is misschien voor deze zienswijze iets te zeggen, maar men vergete niet, dat de regeling bij K. B. samenhing met de verdachtmaking der Koloniale Staten door den Minister van Marine, waartegen de Minister van Koloniën niet is opgekomen. Dit deed de heer v a n K o l in de Eerste Kamer.

,,Ik meen — aldus Baron van Asbeck — dat uit het door mij gezegde aan het licht treedt, dat ik vertrouwen heb in de toekomst der Surinaamsche bevolking op grond, niet van haar het meest aan den dag tredende, maar van de in haar latente eigenschappen en fijnere karaktertrekken, die ik meer dan eenmaal opmerkte, mits rustig en met tact geleid; suaviter in modo, fortiter in re.''

De heer van Asbeck is wel zoo menschlievend, daarop te laten volgen, dat hij zich in geenen deele vereenigt met het oordeel van een vooraanstaand Nederlander, ,,die van Suriname alleen wat te maken acht, wanneer het eerst eenige uren of dagen onder water heeft gestaan, na exterminatie dus van den Surinamer.''

De heer van Asbeck acht ,,uit een ethisch oogpunt'', ontdaan van alle overdrijving, dit oordeel misplaatst.

Dat ,,ethische oogpunt'' is wel zeer vermakelijk.

Als een ,,vooraanstaand'' Nederlander zoo smakeloos zijn kan, wat moet men dan verwachten van Nederlanders, die niet zoo vooraan staan?

* * *

Aan het Surinaamsch mailverslag van 15 Januari is het volgende ontleend:

De weersgesteldheid was in den grooten drogen tijd niet geheel normaal; was het in de maanden September en November 1918 buitengewoon droog, de maand October, anders de droogste maand van het jaar, toonde in 1918 een regenval als in de laatste zes jaren in die maand niet gekend. Gelukkig voor de cultures was na de ongekende droogte in November de regenval in December vrij normaal. Van 10 September tot 31 December 1918 werden

uitgevoerd: 176.958 K.G. balata; 67.301½ K.G. cacao; 2.105.900 K.G. suiker; 69.202 Liter rum; 177.290 liter melasse; 340.258.7 gram goud; 6080 K.G. mais; 1675 kub. voeten blokken hout; 1134 K.G. vischlijm.

Door geregelden aanvoer uit Amerika (in het tijdvak 21 Sept.—5 Dec. 1918 brachten de stoomschepen Juno en Vulcanus te zamen vier ladingen te Paramaribo aan) en een bevredigenden binnenlandschen rijstoogst, was de voedselvoorziening in Suriname vrij gunstig. Werd aanvankelijk gevreesd, dat zonder nieuwen aanvoer ter aanvulling van den voorraad, die tot begin April 1919 kon strekken, de hoeveelheden rijst niet voldoende zouden zijn, om in de behoeften te voorzien tot den eerstvolgenden rijstoogst in October a.s., berichten in de maand December 1918 ontvangen, gaven goede hoop, dat in 1919 de vooruitzichten voor invoer van bloem uit Noord-Amerika vrij gunstig zouden zijn.

Desniettemin werden maatregelen genomen om den eigen aanplant van voedselleverende gewassen in Suriname krachtig te blijven aanpakken.

* * *

Bij de Koloniale Staten is een ontwerpverordening ingediend in zake het lager onderwijs, waarbij de in Nederland geldende acten van bevoegdheid in de kolonie geldig verklaard worden en zij, die in Nederland, Nederlandsch-Indië of Curaçao geëxamineerd en toegelaten aanspraak zullen hebben op denzelfden rang, dien zij in Nederland verkregen hebben of waarmede hun in Ned.-Indië of Curaçao verkregen rang in Nederland gelijk gesteld is, met dien verstande, dat de hoofdonderwijzer als onderwijzer van den 1sten rang en de hulponderwijzer als onderwijzer van den 3den rang in deze kolonie zal worden erkend.

— Door de leden May, De Vries, v. Ommeren en Curiel is bij de Staten het voorstel ingediend, om den gouverneur te verzoeken het in het leven roepen van een raad van arbitrage in arbeidsgeschillen in gunstige overweging te willen nemen.

— Bij de Staten is een ontwerp-verordening ingekomen op de inkomstenbelasting. „De West" sprak van een Russisch ontwerp, waarbij de belastingschuldigen aan handen en voeten aan de inzichten der administratie zijn overgeleverd. Typeerend b.v. is, zegt het blad, reeds in art. 1 de mededeeling, dat de vraag of men in Suriname woont of gevestigd is, naar de omstandigheden wordt beoordeeld. Geen vaste regelen dus. De administratie doet wat zij goed vindt.

Met het oog op de ondernemingen zou het blad het gewenscht achten, dat de eigenaren in Nederland ook te voren van het ontwerp kennis zouden kunnen nemen. Enkele nieuwigheden juicht het blad toe, zoo als aftrek van belasting voor hen die kinderen hebben, en de bepaling, dat onverschuldigd betaalde belasting gerestitueerd kan worden.

Een krasse bepaling noemt het blad die, dat wie in hooger beroep gaat van zijn belasting en ongelijk krijgt, bij wijze van straf zijn aanslag verhoogd ziet met 25 percent. Voor maatschappijen kan dit — het geval heeft zich reeds voorgedaan — een boete worden die in de duizenden loopt. Dat men een dergelijke schromelijke bepaling uit de oude verordening weder klakkeloos overnam in het nieuw ontwerp, is voor het blad een bewijs, dat de ontwerper een eenzijdig fiscaal man, met weinig gevoel voor recht en billijkheid is.

* * *

— De praktizijns te Paramaribo hebben tot den gouverneur het verzoek gericht om spoedige afkondiging van het Kon. Besl., waarbij bepaald is, dat de vervanger van den president van het hof wordt benoemd uit de definitief benoemde leden, wijl elk langer uitstel daarvan het belang van rechtzoekenden in gevaar kan brengen.

* * *

Het Surinaamsche Bestuur verliest de zaak der „kweekjes" niet uit het oog. Bij de opening van een nieuwe school op het dorp Berlijn in Boven Para zeide de Inspecteur voor het Onderwijs, dat het de wensch van den Gouverneur is, dat door de oprichting van de school een einde aan een misstand, die ook op Berlijn heerscht, zal komen, n.l. het zenden van de kindertjes als kweekjes naar de stad. „Kinderen zijn, zeide spreker, een geschenk van God en de ouders hebben niet het recht dat geschenk aan anderen af te staan. Voor dezen misstand is er maar één verontschuldiging mogelijk en dat is, dat de kinderen naar de stad gezonden moeten worden om er op school te gaan. Nu er een school op Berlijn gesticht is, vervalt die verontschuldiging en zag de Gouverneur gaarne, dat de kinderen successievelijk weer naar huis gehaald werden."

Het is nu de derde of vierde maal, dat er op Berlijn een nieuwe school geopend wordt; die Surinaamsche Berlijners zijn een eigenwaardig volk en het zou ons niet verwonderen zoo deze school den weg opging van haar voorgangers.

* * *

In het verslag over 1918 van de N.V. Koninklijke West-Indische Maildienst zegt de directie o. m.:

„Konden wij in ons vorig jaarverslag nog vermelden, dat bijkans onze geheele vloot in de vaart tusschen New-York en West-Indië werd beziggehouden, het afgeloopen jaar bracht hierin algeheele wijziging tengevolge van de inbeslagneming der Nederlandsche schepen door de Amerikaansche regeering. Deze maatregel trof niet alleen ons vrachtschip „Jan van Nassau", dat in dienst onzer regeering gedurende vele maanden in New-York werd vastgehouden en den 21sten Maart tijdelijk onder Amerikaansche vlag gebracht, maar strekte zich ook uit tot onze passagiersschepen „Prins Willem I". „Prins der Nederlanden", „Prins Frederik Hendrik" en „Nickerie", die den geregelden dienst tusschen de Vereenigde Staten en West-Indië onderhielden en eveneens, na eenigen tijd in New-York te zijn vastgehouden, den 21en Maart in beslag werden genomen. Met uitzondering van de „Jan van Nassau" bleven onze schepen onder Amerikaansche vlag de kustvaart uitoefenen; één ervan werd zelfs aan onze concurrenten in de vaart op Haiti ten gebruike gegeven.

Slechts de „Oranje Nassau" en de Commewijne", die zich op het tijdstip der inbeslagneming respectievelijk in Curaçao en Amsterdam bevonden, bleven te onzer beschikking over. Na langdurige onderhandelingen slaagden wij erin eerstgenoemd schip, tezamen met de in onzen dienst varende „Vulcanus" en „Juno" van de K.N.S.M., weder in de geregelde vaart tusschen West-Indië en New-York te brengen, tengevolge waarvan wij ook onze koloniën, die gedurende ettelijke maanden van elk overzeesch verkeer waren afgesneden, weder gelegenheid tot invoer van levensbehoeften en uitvoer van hare producten gaven, al werden deze door het in Amerika ingevoerde stelsel van uit- en invoervergunningen ook ten zeerste belemmerd. De verbinding met het moederland bleef echter, tengevolge van de belemmeringen verbonden aan het uitvaren der schepen van hier, verbroken, zoodat de „Commewijne", na haar thuiskomst in November 1917 werkloos moest blijven liggen, totdat de politieke gebeurtenissen en daarop gevolgde economische onderhandelingen de mogelijkheid tot het uitvaren der schepen en den aanvoer van West Indische produc-

ten naar ons land weder heropenden. Den 7den Januari van dit jaar hervatten wij met de „Commewijne", den 6den Februari gevolgd door de „Stuyvesant", onzen geregelden dienst op West-Indië.

„Verliezen van schepen hadden wij niet te betreuren.

„Dank zij de ruime vergoeding, die wij van de Amerikaansche regeering voor het gebruik onzer schepen ontvingen, is het financieel resultaat over het afgeloopen jaar bevredigend."

Van de nieuwe schepen werd de „Stuyvesant" in December opgeleverd, terwijl men, nu er uitzicht bestaat op de levering van achterstallig scheepsbouwmateriaal, de oplevering van de „Van Rensselaer" en de „Crijnssen" in den loop van dit jaar verwacht.

De maatschappij keert een dividend uit van 12 (v. j. 10) pCt.

WAT DE INLANDER ZEGT.

S. I. In de *Oetoesan Hindia* lezen wij een verslag van een in 't begin van Januari jl. te Soerabaja gehouden bestuursvergadering van de Centrale Sarekat Islam, onder voorzitterschap van *Tjokroaminoto*, waaraan wij het volgende ontleenen:

Een steunfonds.

„Tijdens de eerste bijeenkomst werd besloten om het voorstel van Semaoen, n.m. om *Sneevliet* financieel te steunen en hem aan te stellen als vertegenwoordiger van de *Sarekat Islam* in Holland, in behandeling te nemen, nadat het voorstel van den heer Tjokroaminoto zou zijn afgedaan voor de oprichting van een steunfonds ten behoeve van de betrekkingen diergenen, die als slachtoffer vallen van hun actie voor het Indische volk, zooals *Sneevliet, Darsono, Abdoel Moeis* en *Tirtodanoedjo*, terwijl men van meening was, dat het zwaard van Damocles elken volksleider bedreigde, indien Regeering en Justitie voortgaan met deze leiders te vervolgen.

Na uitvoerige besprekingen werd besloten een fonds te stichten, dat den naam zal dragen van *Fonds ter ondersteuning van de actie voor bewegingsvrijheid der Sarekat Islam.* Dit fonds zal in de eerste plaats dienen tot ondersteuning van de huisgezinnen der slachtoffers van de Inlandsche beweging, waarbij niet gelet wordt op lidmaatschap van de S. I., noch op ras en in de tweede plaats om deze actie te steunen, terwijl het beheerd zal worden door een comité van de volgende S. I.-leden: Raden Tjokrosoedarma (voorzitter), Said Hasan bin Samit (penningmeester), Hadji Noerhasan, Poedjowarsito en Brotosoehardjo (leden) en Sosrokardono (secretaris). De volgende bijdragen werden onmiddellijk geboekt: Kas C. S. I. ƒ 100; V. S. T. P. ƒ 100; P. F. B. ƒ10; het Arbeidsleger Adi-Dharmo ƒ 100; P. P. P. B. (Bond van Inlandsch pandhuispersoneel) ƒ 75; redactie van de Soeara Boemipoetro ƒ 25; S. I. Semarang ƒ 100; Sk. ƒ 5; Oetoesan Islam ƒ 25; Medan Boediman ƒ 10; Soerjopranoto ƒ 5; Setya Oesaha ƒ 15. Met nog enkele giften werd het geheele bedrag op ƒ 635 gebracht.

Sneevliet.

Hierna kwam bovengenoemd voorstel van *Semaoen* in behandeling, waarbij de voorsteller zelf een uiteenzetting gaf, verklarende tot zijn voorstel te zijn gekomen door het bekende gezegde van den Regeeringsgemachtigde in den Volksraad: „de Inlandsche volksleiders spelen met vuur". In verband met de verklaring van den voorzitter der C. S. I., dat „deze vereeniging niet onder den invloed staat van wien dan ook", zou stilzwijgen dezer organisatie bij de uitzetting van Sneevliet beteekenen, dat het vereenigingsprogram, dat zich hiertegen verzet, niet van de C. S. I. zelve zou zijn. Aan den anderen kant zou het steunen van Sneevliet een demonstratie zijn, dat de C. S. I. vast voornemens is, om vrijheid van beweging voor het Indische volk te verkrijgen, waarvan Sneevliet h.i. het slachtoffer is geworden.

De rechterzijde beweerde hierop, dat een aanstelling van Sneevliet, als vertegenwoordiger van de S. I. in Holland, zwakheid voor de vereeniging zou beteekenen. Van het optreden van Sneevliet in Holland wordt een verzwakking van het aanzien der vereeniging in Indië verwacht, waarbij gewezen werd op de verschillende berichten in de dagbladen, welke voor Sneevliet niet gunstig luidden. De voorzitter was van meening, dat het geven van volmacht aan Sneevliet in Holland in het geheel niet behoefde te beteekenen, dat de C. S. I. door Sneevliet geleid zou worden, daar deze toch alleen in dienst zou zijn van de S. I., om zijn invloed uit te oefenen op het Nederlandsche volk en dit weer op de Nederlandsche Regeering, om meer gehoor te geven aan de wenschen van het Inlandsche volk. Zijn stem in Indië klinkt slechts zwak; door het schenken van een volmacht aan Sneevliet zou deze ook door het Hollandsche volk gehoord worden, en dit tot het besef komen, hoe ongezond de bestuursregelen in Indië zijn, en hoe ernstig de uitzuiging van het volk door het kapitalisme is. Sneevliet moet een vast mandaat hebben, desgewenscht door een notaris opgemaakt, maar indien dit overschreden wordt, zal de S. I. het weer intrekken; daarom zal aan Sneevliet om een verslag worden gevraagd van hetgeen hij verricht heeft in het belang van de S. I. Indien hij het mandaat aanvaarden wil, evenals de beginselen der S. I., zal later de aan hem uit te keeren vergoeding worden bepaald.

Met 5 stemmen vóór, 4 tegen en 1 van onwaarde, werd bovenstaand amendement van Tjokroaminoto aanvaard, zoodat over het voorstel van Semaoen niet meer gestemd behoefde te worden. Men besloot om Sneevliet uit het fonds voor de bewegingsvrijheid te steunen.

Vervolgens kwam ter tafel het punt Radicale concentratie en de regeerings-commissie, dat evenwel tot een tweede bijeenkomst werd verschoven.

Inlandsche militie.

Bij de Inlandsche militie kwam ter sprake de vraag van Tjokroaminoto, of hij zitting zou nemen in de commissie uit den Volksraad ter bestudeering van het voor-ontwerp, indien men hem daartoe het verzoek deed. Tjokroaminoto zelf kon zich niet met het militiedenkbeeld vereenigen. Slechts één stem verklaarde zich vóór de militie, de andere bestuursleden gingen er niet mede accoord, dat hun voorzitter als Volksraadslid in bedoelde commissie zitting zou nemen. Ook aan Abdoel Moeis zou verzocht worden daarvoor te bedanken.

Een beschuldiging.

Hierna werd de beschuldiging van de *Oetoesan Hindia* ter sprake gebracht, welke gericht was tegen *Djojosoediro*, commissaris van het centraal bestuur, wegens het schrijven van een artikel in de *Neratja*, waarin met het voornemen van de Regeering om Sneevliet uit te zetten, accoord werd gegaan en deze regeeringsmaatregel werd toegejuicht. Na een nauwkeurig onderzoek bleek, dat het artikel in de *Neratja* buiten medeweten van den schrijver geplaatst was, zoodat de beschuldiging van de *Oetoesan Hindia* jegens den persoon van Djojosoediro geen waarde meer had, evenmin juist was.

De bijeenkomst werd hierna geschorst tot denzelfden avond. Behalve de leden van het centraal bestuur waren in de avondvergadering ook afgevaardigden aanwezig van de plaatselijke S. I. vereenigingen uit een 13-tal plaatsen.

Regeeringscommissies.

De volgende motie met betrekking tot de regeeringscommissies werd aangenomen:

Overwegende, dat het zitting nemen van een lid of leider der S. I. in een regeeringscommissie niet plaats heeft, omdat de S. I.-beweging zich met de wijze kan vereenigen, waarop deze commissies door de regeering in het leven worden geroepen, doch omdat dat lid of die leider het zitting nemen in zulk een commissie van belang acht voor de C. S. I.

Radicale concentratie.

Tjokroaminoto gaf hierop een uiteenzetting van de oprichting der radicale concentratie en van hetgeen door haar reeds verricht was, waarbij de daarin zitting hebbende leden van de C. S. I. aan hun medeleden van andere organisaties verzocht hebben, om het program der C.S.I., wat betreft de oprichting van een Ind. parlement, over te nemen. Een parlement alleen werd niet voldoende geoordeeld, doch tegelijkertijd dienen er dessaraden ingesteld te worden, waarvoor de wenschelijkheid reeds op het derde nationale congres werd uitgesproken, het dualisme in het bestuursstelsel dient eveneens te verdwijnen, terwijl verder als overgangstoestand een deel der tegenwoordige ambtenaren B. B. moet worden aangesteld tot rijksambtenaren voor de politie, belasting en voor de decentralisatie. Indien de andere vereenigingen niet met dit programma kunnen instemmen, zal de S. I. zich uit de concentratie terugtrekken, om de hierboven gedachte wijzigingen met eigen kracht te propageeren. In verband hiermede heeft het centraal bestuur het voornemen opgevat, om ten spoedigste propagandisten uit te zenden, terwijl Tjokroaminoto zelf een tocht zal maken door heel Java en Madoera om de locale S. I. vereenigingen aan te sporen landbouwers- en proletariërsvereenigingen op te richten in de verschillende bedrijven, hetzij van het land, dan wel van partikulieren.

Vakvereenigingen: In de allereerste plaats dienen deze organisaties om het uitzuigen en de verdrukking van het kapitalisme te kunnen bestijden en in de tweede plaats om de „slaapactie" (staking)

gezamenlijk te kunnen toepassen, indien zulks noodig mocht blijken.

Voedsel tekort. Wat de belangrijke kwestie van den voedselnood betreft, wascht de S.I. haar handen schoon, omdat al eerder haar verzoek om de fabrieksgronden te verminderen, ten behoeve van den padi-aanplant, werd afgewezen.

Op de vraag van den Voorzitter of de Centrale vereeniging zich tot toezien zal bepalen bij de thans door de Regeering getroffen maatregelen tegen den voedselnood, of daaraan haar steun zal verleenen, bijv. door het zitting nemen in de voedseldistributie-commissies, werd, na een uitvoerige gedachtenwisseling, besloten, dat de C. S. I. zich niet zal inlaten met de regeeringsmaatregelen en zich alleen zal bepalen tot de aanwijzing waar er hongersnood heerscht en waar de fouten schuilen in de toegepaste maatregelen.

Chineezen en Inlanders: Door Semaoen werd de kwestie van de verhouding tusschen Chineezen en Inlanders besproken. Indien beide partijen op een verzoening aansturen, dienen de Chineezen de volgende beloften af te leggen: 1e Steunen der S. I., opdat het volk in Indië vrijheid van beweging verkrijge;

2e. medewerken tot opheffing van alles wat de rassen onderscheidt, opdat alle ingezetenen van Indië op dezelfde trap komen te staan als de Europeanen;

3e. der S. I .vrijheid te laten om den strijd aan te binden tegen het kapitalisme;

4e. de Chineezen dienen hun invloed aan te wenden op de diplomatie in China, welke aan de Nederlandsche Regeering moet verzoeken aan alle ingezetenen in Indië die vrijheid van beweging te geven evenals eenzelfde behandeling als de Europeanen.

De vergadering kon er zich mede vereenigen, indien er van Chineesche zijde aandrang werd uitgeoefend op een aaneensluiting met de Inlanders, doch wat de aan de Chineezen te stellen beloften betreft, ontstond er een levendig dispuut, vooral wat punt 4 betreft. In stemming gebracht werd dit punt dan ook met zes stemmen tegen drie en één stem blanco verworpen.

De andere punten werden daarop aangenomen.

Ten slotte deelde de Voorzitter nog mede, dat het best mogelijk zou kunnen zijn, dat het *Vierde Nationale Congres* in Semarang, waaraan een tentoonstelling zou worden verbonden, niet doorgaat.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Chineesche Politiek. De *Bintang Soerabaja* gaf een Chineesch oordeel over de Chineezen-politiek. De laatste maal — alzoo de schrijver — hebben wij overgenomen, hetgeen de *Neratja* schreef over een eventueel op handen zijnde bijeenkomst van Chineesche vereenigingen, waarop specifiek binnenlandsche politieke aangelegenheden met betrekking tot de Chineesche bevolkingsgroep in Indië besproken zullen worden. Wij hebben toen daarbij aangeteekend, dat daarmede gebroken zou worden met de door de Chineezen in de laatste paar jaren aangenomen afzijdige houding tegenover kwesties, welke uitsluitend hiermede verband hielden, er op wijzende, dat door het uitspreken van een oordeel over het ontwerp militiebesluit de neutraliteitsgrenzen overschreden zouden worden. In een der Chineesche bladen vonden wij de aankondiging van een dezer dagen in Soerabaja te houden Congres van Chineesche handelsvereenigingen, waaraan alleen de mededeeling werd toegevoegd, dat belangrijke besluiten zouden worden geslagen, zonder vermelding evenwel, waarop deze betrekking zullen hebben, doch wij mogen gerust aannemen, dat de eerst versmade politieke schotel het hoofdbestanddeel van het programma zal uitmaken. Treffend is daarom een artikel in de *Sin Po* — het blad, dat indertijd zoo naarstig de coalitiepolitiek propageerde en waarvan een der redactieleden, die voor den gemeenteraad in Batavia gekozen was, te elfder ure om deze reden zijn mandaat weer afwees — waarin op duidelijke wijze de veranderde gevoelens aan den dag treden. De redactie stelt tegenover elkaar de omstandigheden, waaronder China het achtste republikeinsche jaar intreedt en de vooruitzichten, welke van het nieuwe jaar voor de in Indië vertoevende Chineesche bevolkingsgroep te verwachten zijn. In het eigen vaderland gloort de ster van vooruitgang doordat de op de conferentie in Shanghai te teekenen vrede tusschen Noordelijken en Zuidelijken een einde zal maken aan den het land verzwakkenden burgeroorlog, terwijl van de groote vredesconferentie, welke een einde moet maken aan den wereldoorlog, eveneens vele voordeelen voor China verwacht worden. Het zevende jaar van de nieuwe republikeinsche jaartelling bracht voor de Chineesche bevolkingsgroep in Indië niets goeds, en niets wijst er op, dat zulks wel van het nieuwe jaar te verwachten valt. Terwijl andere rassen grooten vooruitgang maakten, ruzieden de Chineezen over verschillende kwesties, welke niet geregeld werden. Erkend wordt, dat de Chineezen zich niet bijzonder druk behoeven te maken over het gevoerde regeeringsstelsel, maar aan den anderen kant kan toch niet ontkend worden, dat het verblijf der Chineezen in Indië enkele gewichtige kwesties met zich medebrengt, welke noodzakelijk verzorgd moeten worden. Het recht als ingezetenen van dit land, dat door de Regeering van oudsher ontkend werd, werd tot nu toe nog niet ten volle erkend. Gestreefd moet er daarom worden naar volledige gelijkstelling (met Europeanen) in het strafrecht en de strafvordering. Doch wat hebben de Chineezen in deze richting gedaan? Niets. Van één zijde alleen werd een actie gevoerd met opoffering van alles, n.l. door diegenen, die tegenstanders zijn van de opheffing van het Chineesche officierschap. Eertijds bestond er een Chineesche partij, welke het Gouvernement in alles steunde, onverschillig of dat goed of slecht was, doch in dit jaar heeft ook zij de Regeering den rug toegedraaid, ofschoon men alleen streed voor eigen belangen, voor het behoud n.l. der Chineesche officieren. Op deze wijze wordt er evenwel geen winst geboekt voor de geheele bevolkingsgroep, welke zoover van het geboorteland gescheiden leeft. De instelling van den Volksraad werd verder met vreugde door de Inlanders begroet, maar niet door de Chineezen, terwijl de positie van deze laatsten eerst recht ingewikkeld werd door het Nederlandsch onderdaanschap voor hen, die in Indië vertoeven. De Chineezen wenschten Chineezen te blijven; zij wenschen zonen te zijn van China, doch de bepaling van het onderdaanschap werkte zulks tegen. Intusschen werd deze aangelegenheid niet opgelost. Bovendien verbrak de heer Kan, het tegenwoordige volksraadslid, het besluit, dat men genomen had ten opzichte van de houding der Chineezen tegenover den Volksraad, door de regeeringsuitnoodiging voor het lidmaatschap van dit college te aanvaarden als vertegenwoordiger der Chineesche bevolkingsgroep. De kwestie werd hierdoor nog ingewikkelder, daar het Volksraadslidmaatschap met zich medebrengt, dat men accoord gaat met het Ned. onderdaanschap der Chineezen. Het blad verwijt den heer Kan, dat hij voor het behoud van de Chineesche officieren is opgekomen. Intusschen is later gebleken, dat deze uiteenzetting niet juist is, daar de heer Kan het zwaartepunt van zijn in den Volksraad op dit punt gehouden betoog alleen hierop legde, dat de Chineezen niet van te voren gekend waren geworden in de opheffing van de functie der Chineesche officieren. De *Sin Po* gaat intusschen opzettelijk voort met hierop een verkeerde toelichting te geven, terwijl de nooden van het Chineesche ras onverzorgd blijven en alleen voor individueele belangen heftig wordt opgekomen. De *Sin Po* geeft hierna aan op welke wijze men *wel* het doel kan bereiken, n.m. door middel van de Chineesche handelsvereenigingen, de Siang Hwee, daar deze organisaties bij uitstek de Chineesche actie voorstaan en niet alleen over Indië verspreid zijn, doch ook betrekkingen onderhouden met de zustervereenigingen over heel de wereld. Maar tot op dit oogenblik zweeg de Siang Hwee, omdat zij geen steun verkreeg en behalve dit heeft deze organisatie niet voldoende van zich doen spreken, om daardoor in de oogen van de Regeering in waarde te stijgen. Opgericht met een grootsch doel, bleef men halverwege staan. Het is thans de tijd niet voor de Chineezen, om stil te zitten en zich uitsluitend bezig te houden met het Chineesche officiersschap.

Ten slotte somt het blad de volgende kwesties op, welke nog op afdoening wachten: 1e. Het militieontwerp zal weldra in den Volksraad worden behandeld. De Chineezen moeten thans hun houding hiertegenover bepalen. 2e. De vredesconferentie in Parijs zal binnenkort aanvangen, daarom behoort men ten spoedigste een besluit te nemen over de wijze, waarop de Chineezen in Indië hun aangelegenheden geregeld wenschen te zien. 3e. De kwestie van het Ned. onderdaanschap moet op bevredigende wijze opgelost worden. 4e. De Chineezen moeten alle middelen aanwenden, om bij de Regeering aan te dringen op wijziging van de strafvordering.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De nationalistische beweging in Egypte.

Naast de nationalistische beweging in Zuid Afrika is nu die in Egypte tot scherpe uiting tegen de Britsche overheersching gekomen, en evenmin als in Transvaal en Oranje-Vrijstaat kan van de Egyptische gezegd worden, dat zij door enkele drijvers gevoerd wordt. Ministers hebben er zich aan verbonden en hebben er hunne hooge positie voor geofferd. Door de deportatie van eenige leiders zal 't hoog uitslaan der vlammen momenteel wellicht getemperd worden, maar 't vuur zal er niet door worden uitgedoofd.

Volgens de officieele gegevens in 't Lagerhuis verstrekt, was de stand der zaak de volgende. In November heeft reeds een deputatie van nationalisten, onder leiding van Said pasja Zaghoel, aan 't Britsche bestuur verzocht het program van volledige nationale autono-

mie te bepleiten bij de regeering in Europa. Zij vroeg, behalve 't recht van toezicht op de openbare schuld en faciliteiten voor de scheepvaart in 't Suez-kanaal, zich onmiddellijk naar Londen te mogen begeven om daar haar eischen te bepleiten.

Ook kozen de nationalisten toen al een leidend comité van 14 leden. Deze begonnen een beweging door 't geheele land en verzamelden handteekeningen en geld onder de bevolking.

Kort daarna gaven de eerste minister Roedsji pasja en de minister van onderwijs Adly pasja 't voornemen te kennen naar Londen te gaan om Egyptische aangelegenheden te bespreken, en zij drongen er op aan dat de nationalistische leiders daar ook gehoor zouden krijgen.

De Br. regeering heeft in haar antwoord doen uitkomen, dat zij gretig mee zal gaan met 't denkbeeld om den Egyptenaren een steeds toenemend aandeel in de regeering van hun land te verleenen, maar zij kan haar verantwoordelijkheid voor de orde en een goede regeering niet overdragen; in 1915 is haar protectoraat formeel afgekondigd, zij heeft op zich genomen de rechten en belangen der inheemsche en der vreemde bevolking te handhaven.

Zij meende ook, dat het niets zou uithalen als de nat. leiders naar Londen mochten komen om hun buitensporige eischen te berde te brengen, die toch onmogelijk in overweging genomen kunnen worden. Het bezoek van de twee ministers zou zeer welkom zijn geweest, maar 't belang der zaak en de waardigheid der staatslieden zelf bracht mee, dat het niet in de eerste week van de vredesconferentie zou vallen, toen Balfour te Parijs de handen vol had. Een kort uitstel werd dus voorgesteld, maar de ministers vonden hierin aanleiding aan den sultan hun ontslag aan te vragen. De sultan hield dit in beraad.

Begin Januari werd de Britsche commissaris in Egypte uitgenoodigd verslag over den toestand te komen uitbrengen en den beiden ministers werd verzocht medio Februari naar Londen te komen. Zij antwoordden dit alleen te zullen doen als de nationalistische leiders eveneens vergunning zouden geven. De Br. regeering achtte een dergelijke voorwaarde niet aannemelijk. De sultan willigde nu het nog hangende verzoek om ontslag der ministers in.

De pogingen om een nieuw ministerie samen te stellen, werden door de nationalisten gedwarsboomd. Den sultan en hun, die als vermoedelijk minister genoemd werden, werd schrik aangejaagd. Daarom werd een beroep om bescherming op den Br. hoogen commissaris gedaan, met het gevolg dat Said pasja en vier andere hoofdleiders naar Malta zijn gedeporteerd.

Zooals men weet, heeft de khedive zich in 1916 onafhankelijk verklaard van den Sultan van Turkije en heeft hij toen zelf den titel van sultan aangenomen. Hij aanvaardde het Br. protectoraat. Hij had niet lang genoegen van zijn nieuwe positie. Hij overleed nog tijdens den oorlog; zijn opvolger stelde zich ook aan Br. zijde. De jong Egyptische partij had met deze regeling volstrekt geen vrede. Zij heeft reeds eenige pogingen gedaan om haar wensch: Egypte vrij'', naar buiten te doen hooren en 't was daarbij dat een der voormannen uitsprak: ,,liever materieel minder goed in een eigen vrij land, dan materieel beter in afhankelijkheid''. De groote oorlog heeft daar, evenals in andere landen, de nationalistische beweging doen veldwinnen, doch tevens zich koest doen houden, wellicht in verwachting op de door de 14 punten van Wilson gewekte illusiën. Nu de nieuwe staatsvormen zich aan 't zetten zijn en zij vreezen daarbij hun wenschen niet verwezenlijkt te zien, denken zij, en dat is verklaarbaar: ,,nu of nooit'', maar om diezelfde reden toont de protector zich weinig genegen om gauw toe te geven. Alweer een conflict, dat bij den wereldvrede een groot vraagteeken doet stellen.

Intusschen is 't te Kaïro onrustig, tegen de onlusten is met geweld ingegaan, 't vallen van verscheidene dooden en gewonden werd gemeld. Om de veelvuldige verstoringen van spoor-, telefoon- en telegraafgemeenschap tegen te gaan, maakte de bevelhebbende legercomm. in Egypte bekend, dat wie zich daaraan schuldig maakt, krachtens de krijgswet zal worden doodgeschoten. De Eng. regeering deed 't eerst voorkomen dat 't maar relletjes waren, onder 't dweepzieke, vreemdelingen hatende element, en opgestookt door studenten.

Maar daarna moest Reuter toch mededeelen, dat de regeering zeer gaarne zou zien, dat een Egypt. minister te Londen overleg zal komen plegen. Deze zou met goedkeuring van de Egypt. regeering en met gezag om voor 't Egypt. volk te spreken moeten komen. Ook zou de Eng. regeering elke afvaardiging van gematigde Egypt., die te Londen oprecht overleg wil houden over constitutioneele veranderingen en de toekomstige betrekkingen tusschen Egypte en de beschermende mogendheid, welkom heeten.

Is dit zoo letterlijk op te vatten, dan is vooruit uitgemaakt dat alleen wanneer de Br. regeering de afvaardiging als gematigd genoeg beschouwt, de overkomst aannemelijk is, en daarbij moet 't voortbestaan der beschermende mogendheid als zoodanig op den voorgrond staan.

Een teeken van niet minder duidelijke aanwijzing voor 't gewicht, dat aan de onlusten is te hechten, is de overhaaste terugkeer van generaal Allenby naar zijn pas verlaten post. Hij bevond zich te Parijs, waar hij op doorreis van Kaïro naar Londen, aan Clémenceau, Lloyd George en Wilson, Donderdag, 20 dezer, inlichtingen gaf betreffende de Levant. Woensdag aangekomen, aanvaardde hij Vrijdag echter weer de reis naar Kaïro.

Omtrent de punten, waarvoor de genoemde leiders hem, in tegenwoordigheid van de ministers Pichon en Balfour, hoorden, wordt gemeld, dat een de voorbereiding betreft voor het terugtrekken der Br. strijdmacht uit de Levant. Engeland verlangt voor dat gebied geen mandaat. Als een voorloopige of blijvende bezetting noodig mocht zijn, zal een andere mogendheid die taak hebben over te nemen. De tweede kwestie was dan ook de definitieve toewijzing van mandaten over de Levant en de afbakening van de invloedsferen.

De groote mogendheden hebben besloten een intergeallieerde enquête-commissie te benoemen om ter plaatse den toestand in Turksch-Azië te bestudeeren. Voor de Levant blijft de mandaten-kwestie dus voorloopig een kwestie, voor Syrië en omliggend gebied zal Fr. de uitverkorene zijn, op Egypte rekent Groot-Brittanië. De zaak wordt niet vereenvoudigd door de actie der nationalistische partij in Egypte, en nog weer op andere wijze verwikkeld doordien tal van gewapende Bedoeïenen de provincie Bahaki zijn binnengedrongen en eenige dorpen de Turksche vlag ontplooid hebben, hetgeen ook een tegenstelling is van sympathie betuigen voor het mandaten stelsel.

Geheelonthouding.

De Br. regeering heeft den invoer van alle geestrijke dranken in de West-Afrikaansche Br. koloniën verboden, behalve wanneer een bijzondere vergunning verleend wordt, die echter niet zal worden verstrekt voor zoogenaamde handelspiritualiën.

Dit besluit geldt als voorloopige maatregel tot een beslissing genomen zal zijn over de kwestie van een duurzaam verbod van den drankhandel in W. Afrika.

Ongeacht hoe men moge denken over 't geheelonthoudingsvraagstuk in landen waar bier- en wijngebruik reeds bestaat, lijkt elke maatregel om 't gebruik van sterke dranken te voorkomen in landen waar zij nog niet algemeen ingang hebben gekregen, ons prijzenswaardig en navolgenswaardig.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Ingenieur.

No. 12 (van 22 dezer) bevat een artikel van ir. N. Wing Easton, over het ontstaan der tinertsbeddingen in Indië, en van W. H. L. Doorman, over secundaire tinertsafzettingen op Banka en Billiton. — Ir. R. A van Sandick wijst op een verslag van den leider der Ceram-expeditie, Dr. L. Rutten, waarin betwijfeld wordt of Dr. Tauern, die tevoren een geologische expeditie op Ceram heeft geleid, ,,wel verricht heeft hetgeen hij beweerde verricht te hebben en op zijn kaart vereeuwigd heeft'', n.l. het tot den top beklimmen van den berg Moerkele ketjil. — Verder bevat dit Nr. nog korte levensberichten van de ingenieurs in gouv. dienst E. Fr. Hauber en C. G. van Baerle, beiden onlangs in Indië overleden.

Weekblad van Indië.

In No. 41 wijdt J. Koning waardeerende woorden aan de nagedachtenis van den hr. B. Streefland, directeur der N. V. Oliefabrieken ,,Insulinde'', die, terwijl hij op weg was naar Europa via Amerika, op het vernemen van de doodstijding van zijn vervanger, den hr. Swets, de terugreis aanvaardde, doch zelf onderweg kwam te overlijden. De hr. Streefland was niet alleen in de zakenwereld een geziene figuur, maar ook daarbuiten een bekende personlijkheid, die niet zelden van regeeringswege geraadpleegd werd over economische onderwerpen met betrekking op de Inlandsche bevolking. In verband hiermede schreef hij verschillende opstellen in diverse periodieken.

De Tropische Natuur.

Inhoud van afl. 1, deel VIII (Jan. 1919): In het oerbosch van den Ophir (Westkust van Sumatra), door Edw. Jacobson. — Indische duinplanten, door C. A. Backer (vervolg). — Een nachtbraker (op Sumatra's Westkust poekang genaamd = Plompe Lori, behoorende tot de halfapen), door S. Leefmans. — Snoepzuchtige tjitjaks, door W. Roepke. — Apama tomentosa Engler, door J. Bérumée.

Locale Belangen.

In afl. 14 van het orgaan van de Vereeniging voor Locale Belangen, ontwerpt de hr. W. Ch. Meyroos een ,,Schema voor een federaal bewind hier te lande'', waarbij schr. voorstelt om Indië in 5 gouvernementen te verdeelen, n.l.: 1. Java met Bali en Lombok; 2. Sumatra en omliggende eilanden; 3. Borneo; 4. Celebes en de zgn. Groote Oost; 5. Ned. Nieuw-Guinea met de omliggende Papua-eilanden. De inheemsche bewoners van de onder sub. 3 en 5 genoemde gebiedsdeelen acht schr. voorloopig niet in staat tot medebesturen, de andere wel.

Verder vindt men in deze afl. onder de rubriek ,,Indische Raden'' nog afgedrukt een advies van den gemeente-veearts van Bandoeng, over hygiënische maatregelen ter bestrijding van besmettelijke veeziekten op grootere plaatsen.

Mededeeling No. 29 (Bijlage van genoemd orgaan) bevat besprekingen over ,,Het woningvraagstuk'' (Praeadviseur D. de Jongh Wzn.), gehouden op den eersten dag van het achtste decentralisatiecongres.

Bulletin Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

Bulletin No. 184 bevat een aan de Locomotief ontleend verslag eener te Semarang gehouden vergadering, om aldaar te geraken tot de oprichting van een Ziekenfonds voor on- en minvermogenden van alle landaarden; en, naar aanleiding daarvan een ingezonden stuk ,,De Ziekenfonds-plannen'', door Dr. O. Deggeller. — Voorts bevat het Nr. een uit ,,De Taak'' overgenomen artikel: ,,De maatschappij in gevaar voor leprabesmetting'', door Dr. H. Bervoets, terwijl Dr. L. S. A. M. von Römer terugkomt op het in een vorig nr. behandeld onderwerp of Tosari (in verband met den

nabijen, werkenden vulkaan), al dan niet geschikt is om er een Sanatorium voor longlijders op te richten.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Afl. 1 van den 4en jaarg. bevat o.m.: In memoriam Herman Lautenbach, off. van gezondh. 2e kl. (overl. te Boeton, 13 Nov. 1918). — De officiersvereeniging is geen vakvereeniging, zij kan en mag dat ook niet zijn, door J. van Roon. — De officiersvereeniging tot onderlinge ondersteuning van nagelaten betrekkingen, door J. W. E. de Ruiter. — Militaire oppassers, door A. — Het voor-ontwerp der inlandsche militie. — De huidige inkomstenregeling voor de officieren van den topografischen dienst, door W. de Quant. — Nadere beschouwingen over ons beoordeelingsstelsel, door Go Ahead. — Eerbied, door Paideia.

Wonderen der Bureaucratie.

Bij Visser & Co. te Bandoeng verscheen een geschrift van den oud-ass.-resident J. F. L. ten Brink, getiteld: Ethiek en wonderen der bureaucratie naast onveiligheid in de cultures. Het handelt over de nieuwe grondhuurordonnantie, vastgesteld bij Staatsblad 1918 No. 88. De verwachting van den schrijver, dat de nieuwe ordonnantie, uitgegeven in een tijd, waarin het suikervraagstuk in verband met den stand der voedingsmiddelen zoozeer aan de orde is, ter zake verbetering zou brengen, werd de bodem ingeslagen. De nieuwe ordonnantie bracht geen verbetering, bleef voor den eenvoudigen dessaman even onbegrijpelijk en is dus — naar het oordeel van den schr. — voor de practijk even onbruikbaar als de vorige ordonnantie (van 1900); zelfs is zij in enkele opzichten nog minder voor het doel geschikt geworden.

De voedselvoorziening van Ned.-Indië.

Als Publicatie No. 6 en 7 zijn vanwege de Vereeniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken een tweetal belangwekkende studies over de voedselvoorziening van Nederlandsch-Indië verschenen, bewerkt resectievelijk door C. Lulofs, met medewerking van L. van Vuuren en door M. B. Smits.

Het is natuurlijk niet mogelijk in een kort bestek, ook maar een oppervlakkig overzicht van den inhoud te geven dezer gedocumenteerde verhandelingen; het was de taak der schrijvers de volgende vragen aan eene beschouwing te onderwerpen:

1o. Blijkens de statistieken neemt de invoer van voedingsmiddelen (rijst) voor de Inlandsche bevolking in Ned.-Indië gestadig toe. Aan welke oorzaken moet die vermeerderde invoer worden toegeschreven?

2o. Is het wenschelijk dat Ned.-Indië, mede met het oog op de richting, waarin zich de handelspolitiek van verschillende landen waarmede wij in nauwe betrekking staan, in den laatsten tijd beweegt, er naar streve in de eigen behoefte aan voedingsmiddelen te voorzien?

3o. Welke maatregelen zouden daartoe zijn te treffen en welke gevolgen zouden daarvan te wachten zijn?

Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

Als No. 4 der IIIe Serie van de onder redactie van H. A. van Sandick verschijnende reeks: „Onze Koloniën", is uitgekomen (Hollandia-Drukkerij te Baarn), „Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie", door S. Kalff.

Uit het geschrift blijkt dat van een eigenlijk Inlandsch onderwijs geen sprake is geweest; de Compagnie vergenoegde zich er mede alleen de kinderen harer d i e n a r e n zoo goed en zoo kwaad als het ging van geestelijk voedsel te voorzien. Het boekje laat zich, als alle pennevruchten van den hr. Kalff, aangenaam lezen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 51: De bevolking van Sangir (vervolg) door N. — Het landschap Mamasa, een voormalig meer van Midden-Celebes, door E. C. Abendanon (op dit artikel met zijn fraaie illustraties wordt speciale aandacht gevestigd). — Mevr. M. E. Reitsma—Brutel de la Rivière, schrijft over „Luilekkerland", waar het zooveel beter is dan in Holland. — Verder bevat de afl. nog een stukje „Gerechtigheid in het dorp".

De Indische Mercuur.

No. 12 bevat: De beteekenis van Ned.-Indië als producent van oliën en vetten. Voordracht (met gedachtenwisseling), door Dr. J. J. A. Wijs. — Kroniek van de voortbrenging en verdeeling van suiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs (vervolg). — Decentralisatie en volksgezondheid (naar aanleiding van Mr. J. J. Schrieke: Ontstaan en groei der stads- en landgemeenten in Ned.-Indië), door Prof. J. J. van Loghem. — Wondgenezing en wondbehandeling bij Hevea, besproken door Prof. F. A. F. C. Went. — Indische begrooting 1919 (voorloopig verslag). — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Mededeelingen van het Nederl. Zendelinggenootschap.

Uit den inhoud van deel 63, 1e stuk: Vier weken zendingsarbeid op Taliabo (vervolg), door J. Fortgens. — Uit de praktijk (der Zending op Boeroe), door J. A. F. Schut. — In memoriam. P. ten Kate. Geb. 6 Juli 1890. Overleden 29 Nov. 1918, door Dr. N. Adriani. — Napoe'sche verhalen met vertaling en aanteekeningen door P. ten Kate Ezn., uitgegeven door Dr. N. Adriani. — Gelijkstelling van onderwijs in Ned.-Indië. — Een hoog percentage analphabeten (waarbij o.m. wordt medegedeeld dat men op Java op iedere 1000 zielen gemiddeld 15 mannelijke personen vindt, die lezen en schrijven kunnen; onder de vrouwen is er per 1000 zielen hoogstens 1. Op Bali daarentegen, met zijn oude cultuur uit het Hindoetijdvak, kunnen ondanks het feit, dat er tot voor kort nog schier geen gouvernements-onderwijs gegeven werd, de meeste mannen lezen en schrijven. Het voor Nederland als koloniale mogendheid niet bijzonder vleiend stukje eindigt aldus: „Vindt men in Nederland per 100.000 zielen 54 lagere scholen, in Ned.-Indië zijn er slechts 11 per 100.000, tegen 42 in Britsch-Indië, 47 op de Philippijnen en 21 op Madagaskar"). — Werkzaamheid van den Batakschen Christenbond. — Enz.

Koloniale Studiën.

Inhoudsopgave van No. 6 van den 2en jaarg. [1]): De onwettige titel, door J. C. Vergouwen (beschouwing over door niet-inlanders onwettig bezeten, tot het Staatsdomein behoorenden grond). — De kolonisatieproeven in de Lampongsche districten, door W. C. Schalkwijk (met ill.). — Wisseling van gedachten tusschen een ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur en de Buitenbezittingen en den Consul der Nederlanden te Bombay, den hr. J. G. Bendien, door L. C. Westenenk. — Het jaarverslag der Javasche Bank over 1917—1918, door E. Helfferich. — Kolonisatie een hersenschim, door Dr. R. Broersma. — De gewestelijk gouvernementsveearts en zijn archief, door H. N. van der Heijden en J. A. J. Vermaat. — Persoverzicht. (De internationale positie van Ned.-Indië. — Wijziging van de regeeringspolitiek ten opzichte van Indië. — De organisatie van den handelsregisterdienst voor Ned.-Indië. — Hervorming van de Indische Staatsbegrooting. — De opendeurpolitiek en het economisch belang aan het bezit van koloniën verbonden. — De millioenen uit den Indischen bodem. Enz.)

Nederlandsch-Indische Politiegids.

Aldus de titel van een maandschrift, waarop het tijd wordt de aandacht te vestigen. Het tijdschr. werd in begin 1917 opgericht; in de laatste 3 afl. (van Oct.—Dec. 1918) vindt men o.a.: De negripolitie in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, door I. H. Misset. — De zoogenaamde Inlandsche terreur (ontleend aan het Bat. Nieuwsbl.) — Gouvernements- of Gemeente-politie, door I. R. Misset. — Het verkeersvraagstuk (te Batavia), door d. W. — Koedoes, door Redactie. — De plattelandspolitie in den Volksraad.

Berichten uit de Heidenwereld.

In dit periodiek komen nu en dan min of meer uitvoerige artikelen voor met betrekking op de Zending in Suriname. Zoo bijv. in afl. 12 van jaarg. 1918: Het Zendingswerk onder de Britsch-Indiërs aan de Commewijne, door Br. Legène (vervolg in No. 1 van jaarg. 1919). — Afl. 2 van jaarg. 1919: Uit Suriname en Berbice, door H. Weiss. De eerste pogingen tot Zendingsarbeid en kolonisatie der Hernhutters in Nederl. Guyana van 1735—1745 (vervolg in afl. 3). — Afl. 3: De Zending onder de Boschnegers, door F. H. C. Jansen.

Handelsstatistieken van Ned.-Indië.

Van de officieele statistieken van den handel en de in- en uitvoerrechten in Ned.-Indië, over het jaar 1917, zijn verschenen deel II a (Java en Madoera), II b (Buitenbezittingen), zoomede deel III (eveneens betrekking hebbend op de Buitenbezittingen).

---

1) Te raadplegen, evenals bovengenoemde werken over de voedselvoorziening van Ned.-Indië, in de leeszaal van „Oost en West", Heulstraat, Den Haag.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Raadsheer in het Hoog Gerechtshof van Ned-Indië.	5 April 1919.	De eventueel met verlof vertrekkende Hoofdambtenaar is Mr. L. J. Dijkstra.

Van de Afdeeling Arnhem:

Het Bestuur der afd. Arnhem van „Oost en West" heeft *gratis* toegangskaarten tot de belangrijke serie voordrachten van *Prof. Dr. Blaauw* te Wageningen over *Tropische en Sub-tropische Natuur* (met lichtbeelden) ter beschikking harer leden gesteld.

Van de Studenten-Afdeeling Leiden:

Candidaten voor het Bestuur zijn:
H. J. Hoekstra, Praeses.
H. Fabriek, Ab-actis (Witte Singel 47, Leiden).
J. P. H. Duyvendak, Quastoraz.

F. C. LEKKERKERKER,
Ab-actis.

Scheepsbouwkundig ingenieur voor het Marine-etablissement te Soerabaja.

Bij het Marine-etablissement te Soerabaja kan worden geplaatst een ervaren ingenieur in het bezit van het Delftsch of van een daaraan gelijkwaardig te achten buitenlandsch diploma.

De bezoldiging der scheepsbouwkundige ingenieurs is in dier voege geregeld, dat van de minimum-bezoldiging van ƒ 300 's maands door 5 éénjaarlijksche verhoogingen van ƒ 50, 6 één-jaarlijksche verhoogingen van ƒ 40 en 7 éénjaarlijksche verhoogingen van ƒ 30 's maands wordt opgeklommen tot de maximum-bezoldiging van ƒ 1000 's maands. Bij bezit van het diploma van werktuigkundig ingenieur wordt bezoldiging genoten alsof belanghebbende twee jaar langer zijn betrekking vervuld had dan in werkelijkheid het geval is.

Naar gelang van het aantal jaren, dat de uit te zenden ingenieur practisch werkzaam is geweest, zullen hem al dadelijk de bovenbedoelde verhoogingen worden toegekend, in dier voege, dat bij de berekening van de aanvangsbezoldiging practijk buiten de keerkringen doorgebracht voor 9/10 en die binnen de keerkringen voor vol zal worden medegeteld.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 April a.s. bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9e afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke Dienst van dat Departement), onder overlegging van:

a. hun diploma, en zoo mogelijk getuigschriften;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moet worden vermeld de datum en de plaats der geboorte, of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;
b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 1500;
c. voor gehuwden uitkeering van ééne maand ambtsbezoldiging als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;
d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Indië, van ƒ 250 's maands.

(Nederlandsche Staatscourant
van 17 Maart 1919, No. 64).

Ingezonden.

Geachte Redactie.

Door de Samenwerkende Zendingscorporaties werd op 13 Maart j.l. een Conferentie uitgeschreven, waar in verband met de financieele moeilijkheden de vraag besproken werd: ,,Voortgaan — of niet?''

Hierbij ingesloten doen wij U toekomen een zeer kort verslag van die vergadering, terwijl wij U dringend verzoeken dat verslag zoo spoedig mogelijk in Uw blad op te nemen.

U bij voorbaat dankbetuigende,

verblijve, hoogachtend, Uw dw.
Het Zendingsbureau.

De Conferentie op 13 Maart.

De Voorzitter van het N. Z. G., Ds. Van der Giesen, opende de Conferentie, die te Utrecht in de Luthersche Kerk gehouden werd, met gebed en het lezen van Johannes 10. Het doel der Conferentie is te laten zien, dat wij er nog zijn in dezen tijd, waarin zooveel wankelt en voorbijgaat, en waarin ook de Zending in het gedrang komt. Wij willen ook zien, of al diegenen er nog zijn, die den Zendingsarbeid dragen door hun gebed, hun belangstelling en hun offervaardigheid. Meer dan ooit hebben wij hen thans noodig.

Daarna spreekt Dr. Gunning over zijn reis naar Indië. Eerst maakt hij een paar algemeene opmerkingen. Het kan zijn, dat God onzen arbeid en onze plannen omverwerpt, maar zoolang wij dit niet met zekerheid weten, moeten wij voortgaan. In Jezus Christus hebben wij een nieuw levensbeginsel ontvangen. Ontvangen — dit stemt ons tot ootmoed. Wij moeten het doorgeven. Met schaamte moeten wij bekennen, dat wij het niet steeds op de rechte wijze hebben gewaardeerd; daarom moeten wij de volken van het Oosten in de gelegenheid stellen ons daarin te overtreffen. Wij ontvingen dit levensbeginsel in den persoon van Jezus van Nazareth, een Aziaat. Wij dringen het niet op aan de volken van het Oosten. Wij geven hun alleen terug, wat wij zelf uit het Oosten ontvingen.

Na deze algemeene opmerking komt hij tot het zendingswerk; allereerst tot dat onder de animistische volken. In vele streken is de overgang tot het Christendom slechts een kwestie van tijd. Het oude, dat zij hebben, is niet bestand tegen de opdringende cultuur. Zij vragen iets nieuws en verwachten dit van het Christendom. In enkele streken is er een massale overgang, b.v. op Nw. Guinea. Alleen voor de kuststreken daar zijn al 17 zendelingen noodig. Wij hebben niet de minste neiging het werk uit te breiden. Het breidt zich zelf uit en wij volgen, vaak met tegenzin, maar wij kunnen niet anders.

Ook onder de Mohammedaansche bevolking van Java is er beweging. In allerlei kringen is er meer vraag naar kennis van het Christendom, naar wat het is en wat het bedoelt. In de hoogere kringen vooral is er vraag naar Westersche cultuur. Wil men die Westersche cultuur verstaan, dan moet men toch kennis hebben van het Christendom. Spreker zet daarom de beteekenis der Zending uiteen voor de opvoeding van Indie.

Hoe staan nu onze corporaties tegenover dien arbeid? Met zwakke kracht. Over 1918 wordt het tekort geraamd op ƒ 103.000.— en ook nu blijven de inkomsten beneden hetgeen wij noodig hebben. De kasnood begint nijpend te worden. Dit alles behoefde niet zoo te zijn. Als ieder Christen jaarlijks een kleine bijdrage gaf, zou het benoodigde geld er gemakkelijk komen.

Dr. Cramer, voorzitter der U. Z. V. leidt de discussie in. Hij gelooft, dat er wel 100.000 Christenen zijn, die een inkomen hebben van meer dan ƒ 1000.—. Als ieder 1pct. van zijn inkomen gaf voor de Zending, waren wij er. Maar velen, die het wel zouden kunnen, willen het niet.

Ds. Ter Haar Romeny van Ginneken vraagt inlichtingen omtrent de Vredes-inschrijving. Deze is nog op gang, maar beantwoordt niet aan de verwachting.

Ds. Reynierse van Vorden heeft steeds den indruk gekregen, dat het in de gemeenten op het platteland veelal afhangt van de gezindheid van den predikant. Hoe krijgen wij het zoover, dat de gemeente beseft, dat het haar zaak is?

De heer Bosch van Dordrecht verwacht meer van het levende woord dan van gedrukte blaadjes en circulaires.

Jonkvrouwe de la Bassecour Caan van Den Haag gevoelt meer voor de vrijheid dan voor het opleggen van een vast percentage; er moet een breede basis van belangstelling worden gelegd.

Ds. Drost van Arnhem is onder den indruk van al het gezegde. Men vergete echter niet, dat het belangstellende deel der gemeente zwaar belast is door allerlei. Men kan niet 1 pct. voor de Zending vragen. Noodig is een uitstorting van den Heiligen Geest, en een breeder worden van den kring van belangstellenden.

Dr. Cramer vindt, dat wij staan voor nieuwe dingen, die wij in het aangezicht moeten zien. Wij moeten nieuwe wegen zoeken en geheel breken met het oude régime. Het is noodig alles, wat wij hebben, aan God te geven, en niet alleen iets van wat wij overhouden en nog wel missen willen. Het gaat om dit beginsel. Als de gemeente dit aandurft, is het uit met de financieele moeilijkheden.

Dr. Gunning wijst op de beteekenis van de Classicale Actie en op die van de Zendingsstudie. Wanneer die meer doorwerken, zal de gemeente meer gaan meeleven. Het gesproken woord beteekent meer dan het geschrevene. Wij trachten hieraan recht te laten wedervaren door de aanstelling van correspondenten in verschillende deelen des lands. Verder kan overwogen worden, of wij ook de hulp van buitenlanders moeten inroepen voor het bewerken van Indië.

Ds. Voorhoeve krijgt den indruk, dat wij staan in een kritiek moment. Wij moeten voortgaan. Aan de belijdende Christenen moet op het hart worden gedrukt wat Dr Cramer heeft aanbevolen.

Dr. Fokkema meent, dat het op deze manier niet langer kan en mag. Men gaat er zedelijk bij ten gronde. Wij hebben niet alleen een tekort aan geld, maar ook een tekort aan menschen. Wij kunnen den groei niet bijhouden; wij kunnen ternauwernood de zaken gaande houden. Dit moet men goed weten.

De vergadering is onder den indruk van al het gehoorde, maar meent toch dat voortgaan de eenige mogelijkheid is.

Dr. Cramer spreekt een slotwoord naar aanleiding van Psalm 37. Wij willen voortgaan met het werk, en dan ook aanvaarden alle verplichtingen, die ons dit oplegt. Wij kunnen het alleen doen in vertrouwen op God. Hij geeft den moeden kracht. Alleen in Hem gevoelen wij ons sterk.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Familiës, die zich belasten met de verzorging van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46. Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „*Oost en West*", Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*